

hemzelf was het wellicht een test-case om te zien hoever zijn populariteit nog reikte.

Dit korte verblijf van de prins in 1785 heeft overigens geen konsekventies gehad, maar het illustreert de ontwikkeling die zijn positie sedert zijn inhuldigingsbezoek in 1766 ondergaan had: van een algemeen verwelkomd erfstadhouderschap tot partijsymbool en als zodanig voorwerp van fanatieke toejuichingen, koude onverschilligheid en misprijzende verachting. De ontwikkeling van dit proces met zijn voorgeschiedenis van 1747 valt af te lezen uit de reacties van de Rotterdammers op de reeks stadhouderlijke bezoeken. Het tegenspel dat de stad bij die gelegenheden bood, de stemming en de verwachtingen waaraan uiting werd gegeven, vertonen a.h.w. een doorsnede van wat de Hollandse burgerij van hoog tot laag beroerde. Rotterdam was in dat opzicht een zuiverder graadmeter dan Amsterdam, dat ook in tijden van goede verstandhouding met de stadhouder een nauwelijks verborgen concurrerende autonomie bleef uitoefenen binnen het bestel van de Republiek. Economisch de tweede stad van Holland, stond Rotterdam toch dicht genoeg bij Dordrecht, Haarlem, Leiden, Delft, Gouda en Schiedam om het, op een enkele uitzondering na ⁴⁾, meer representatief te achten voor wat er in de Hollandse steden gaande was dan Amsterdam met zijn traditie van onafhankelijk machtscentrum.

De Rotterdamse regentenfamilies hebben zich ook nooit zo volledig geëmancipeerd van de handelskringen als in Amsterdam het geval was. Terecht heeft Te Lintum op het voorbeeld van de Jaarboeken bijzondere melding gemaakt van het stadhouderlijk bezoek van 1747, 1766 en 1790. Dat waren de aangewezen tijdstippen voor een 'momentopname', omdat bij gelegenheid van die officiële ontvangsten de Rotterdamse reacties weergaven wat er in Holland op de verschillende sociale niveaus van de bevolking aan gevoelens leefde. Het loont de moeite – en het is de bedoeling van deze bijdrage – het verblijf van de stadhouders te Rotterdam in de drie genoemde jaren nog eens te bezien aan de hand van hetgeen gepubliceerd is sedert Te Lintums werk verscheen. Daarbij is gebruik gemaakt van aanvullende gegevens uit het Gemeente-archief.